

De verwarde jalouzy : bly-spel

<https://hdl.handle.net/1874/31365>

4
D E

V E R W A R D E

J A L O U S Y ,

B L Y - S P E L .

Fumus Gloria Mundi.

A M S T E R D A M ,

By *David Lindenius*, en *Andries Vinck*,
Boeckverkoopers. 1679.

VERTOONDERS.

Rogier, Burger van Amsterdam.

Leonora, zijn Dochter.

Katrijn, haer Dienstmaeght.

Leander, Minnaer van Leonore.

Dorel, zijn Knecht.

Iasper, Burger van Amsterdam, en ingebeelde hoorn-
drager.

Margriet, zijn Wijf.

Bertrant, Oom van Margriet.

Boudewijn, Vader van Krispijn.

Een swijgende Buurman.

Het Tooneel is op straet, voor de deur van Rogier
en Iasper.

De Verwarde Jaloufy.

E E R S T E T O O N N E E L.

Katrijn. Leonora.

Hoe Juffrouw! weyger ghy met soo veel
 straffigheyt,
 't Geen al de werelt acht soo vol van soe-
 tigheyt?
 Hoe! sult ghy op het woordt van trouw
 geduerigh weenen,
 En 't vrolijk woordt van ja, steeds smooren door uw steenen?
 Ach! dat men my slechts mee een reysje trouwen wouw!
 'k Beloof u dat men my soo lang niet bidden souw.
 Want in de plaets van dat my 't jawoort sou doen beven,
 Sou ick 'er daedlijk wel, eentwee drie hondert geven.
 Seecker de Pedagoog van onse Frederijck,
 Uw jongste broertje, had mijns oordeels groot gelijk,
 Toen hy lest by geval van 't vrouvolck quam te spreken;
 Een vrouw word (seyd hy) recht by klim-op vergeleken,
 Vermits dat aen de boom gehecht, op 't heerlijkst wast,
 Maer zijnde gantsch alleen, sich self is tot een last.
 En in de werelt is geen ding soo waer bevonden;
 En och ick voel dat wel in my, om al mijn sonden:
 Want in de saelge tijdt van onse goe Michiel,
 Daer ick schier noch om schrey (de hemel heb sijn ziel)
 Toen was ick wel wat aers als nu: 'k had mooje oogen,
 Fraey hair, 'k was glat en wel: maer dat is al vervloogen,
 Gelijk een blixem, met de vreughde van die tijdt.
 Ja wel als ick het denck, ach! wat was ick een Meydt!
 'k Sliep 's winters sonder vuur, ick wou geen stoof gebruy-
 ken,
 Ick flensten in het nat gelijk een Ende-kuycken;
 Maer nou, ô my! wat is 't, ja siet my nou een rijs;

Nou,

Nou, in de honts dagen self, ben ick soo kout als ys:
 En so sal 't u oock gaen, raect eens uw tijt verlooren,
 En soo ghy niet en wilt na man, noch trouwen hooren.
 In 't endt Juffrouw, daer is geen ding (gelooft my vry)
 Soo loet, als 's nachts een man te hebben aen sijn zy;
 Al sou 't maer sijn, om geen welbekomt u te verliefen,
 Als men juyft by geval by nacht eens komt te niesfen.

Leon. Soud ghy my kunnen raen dees misdaedt te begaen?

Dat ick Leander liet, en ging Crispijn op slaen?
 Ach denckt vry nimmermeer, dat noch mijn vaders dringen,
 Noch uw raedt, oyt de macht sullen op my verkrijgen,
 Dat my Crispijn, dien lomp, sou winnen tot sijn vrouw;
 Mits dat ick eer het graf dan hem beminnen souw.
 Maer zijt vry seker, dat ick nimmer en verander
 De liefde en trouw, die ick ben schuldigh aen Leander:
 Vermits mijn Vader my daer toe eerst heeft geraen:
 Hoewel hy nu weer tracht, sich van het woordt t'ont-

slaen,
 Waer door hy self my aen Leander gingh verlooven,
 Om 't geen hy ons eerst gaf, ons nu weerom t'ontrooven.
 Doch hy doe, wat hy wil: hy ried my 't minnen aen,
 Des sal mijn liefde tot Leander noyt vergaen.

Kat. Leander seker is hier in oock niet te prijsen,
 Dat hy soo buytens tijts is uyt het landt gaen rijfen:
 Voor my ick ben beducht, vermits hy soo lang beydt,
 Dat sijn voorgange Min keert in ontrouwigheydt.

Leon. Ach! doet my toch niet meer in mijn ellenden vreesen.

Sy haelt een schilderijtje van Leander uyt haer sack
 Maer 'k bid u, let eens op de trecken van sijn wesen.
 Siet eens, of dit gesicht aen my geen Trouw belooft:
 En of ghy t'onrecht niet sijn ontrouwen gelooft.
 Gewis mijn ziel vind sich verlekert, dan sijn sinnen
 My eeuwiglijck op Aerdt sullen alleen beminnen.

Kat. 't Is seker dat men niets in sijn gesicht bevindt,
 Dan 't geen dat waerdigh is van u te sijn bemindt.

Leon. En nochtans moet ik... Ach! houd my wat vast Katrijne.

Sy beswijmt, en laet het schilderijtje van Leander vallen.

Kat. Ach Juffrouw! ach sy swijmt! help buuren, help! ver-
Hier dan geen menschen? ach!

Tweede Tooneel.

Leonora. Katryn. Jasper. heel verbaest in xijns dem

laf. W. Ar of die stem bediedt?

Kat. Ach! ach! mijn Juffrouw sterft.

laf. Wel nou, is t anders niet.

Iy maect hier eengerucht, of t heele land vergaen sou.

Of dat de werelt niet een oogenblick meer staen sou.

Nou lijkwel laet eens sien; of sy my noch wel hoort?

Seg Juffrouw, ben je doot? och! sy spreekt niet een woort.

Kat. Ik bid, houd haer wat vast, k gae onse buurman vragen,

Ofhy ons helpen wil, om haer in huys te dragen.

Derde Toneel. Jasper. Leonora. Margriet.

Jasper haer de handt over de borsten, strajckende.

laf. S. Is overal al kout, waer ick haer voel: wat raedt?

Doch lijkwel laet eens sien, of oock haer hart neck

slaer.

Sekerick weet het niet: maer ben ick niet bedroogen.

Soo, duuckt my, leeft sy noch.

Margriet uyt haer venster siende.

Wat sie ick voor mijn oogen?

Een vrou in d'arme van ... Maer sagt, k dael van de trap.

Op dat ick den verraer noch op het feyt betrap.

laf. Veel langer, lijkewel, dient sy geen hulp te deren,

Of sy wierdt wel so geck dat sy ging leggen sterven.

Want t is een sotterny, so wel voor vrouw, als man,

Dat iemandt gaet en sterft wijl hy noch leeven kan.

Katryn met een Buurman uyt.

Ho, ho, komt zijt ghy daer?

Kat. Ey neemt haer met uw beyen,

En volgh my na, ick sal u nae haer kamer leyen.

Ach, ach, wat ongeluck!

Sy dragen haer in huys.

Vierde Tooneel. *Margriet alleen.*

HY is al wech soo 't schijnt;
 Soo dat my d'errigwaen op 't alderfelste pijn;
 Want sijn verradery is klaer genoegh gebleecken,
 Mits ick terstont daer van sagh al te blijklijck teecken,
 Soo komt het dat hy steeds met soo veel koeligheyt,
 Betaelt al mijn onthael, soo vol van vriendlijckheyt.
 Hy spaert, dien schelm; na 'k sie, sijn lust voor andre gasten.
 Die hy, geloofick, voedt, met steeds by my te vasten.
 Siet daer van onse mans de ware afbeeltenis:
 Soo vlieden sy het geen dat haer geoorlooft is,
 En soecken op een aër soo in de mat te springen.
 In 't eerste zijn 't met ons veel wonderlijcke dingen:
 Maer die verraders zijn daer na maer vroom in schijn;
 En brengen op een aër, 't geen sy t'huys schuldigh zijn.
 Ach, wat sou 't heerlijk zijn dat eens den Raedt bestemde,
 Dat 't vry stondt soo van man te wilsen als van hemde.
 Ick loof, dat ick'er hier misschien wel een doosijn
 Sou vinden, die haer hart sulcks mée wel wenst met mijn.
Sy siet het schilderijtje bezgen, 's geen Leonora had laten vallen.
 Maer wat voor een juweel sie ick hier voor mijn voeten?
 Het werck dat schijnt seer fraey: 'k moet hier mijn lust eend
 boeren,
 En sien eens wat het is. *Sy raeps het op.*

Vijfde Tooneel. *Iasper. Margriet.*

Iasp. **M**En meende sy was doodt;
 Maer haer beswijmenis had so het blijk geen noot
 Vermidts sy soo terstont daer van is opgeresen.
 Dosh 'k sie mijn wijf daer staen.
Marg. Ach! wat een aeng'naem wesen
 Sie ick hier afgebeeldt in dese schildery!
Iasp. Wat siet sy daer soo nau? ick voegh m'er dichte by.
Sijn wijf van achteren over de schouwer siende.
 O schildery! jy komt my niet veel goets te melden:
 Obloedt, dit is maer wis, dat dit mijn eer sal gelden.
Marg. Niets weet ick dat ick oyt mijn dagen schoonder sagh,
 Mits

mits men de kunst noch meer als 't goudt waerdeeren
mach.

Sy ruyckt bes.

Hou, 't is geparfumeert.

Jsp. Hoe varcken! in mijn byzijn
Kust ghy het? ó mijn hoofd! hoe kunje nu noch vry zijn?

Marg. 'k Beken dat ick die vrou op 't hoogst geluckigh vindt,
Die van soo schoonen man gedient wordt, en bemindt.

Gewis, ick voel dat ick wel dien dit sien te staecken,

Of dat ick lichtlyck souw in quaê bekooring raecken.

Ach wat een soet gesicht, wat vriendelyck gelaet!

Daer is niets dat ick sie dat aen hem qualijck staet.

Ach! waerom heb ick mée geen man van sulcken troonje?

In plaets van mijnen lomp, mijn backbeest?

Jsp. O Karoonje!

Hy ontgrijpt haer beschildersijtje.

Hier grijp ick u op 't feyt, wijl ghy dus onbedacht,

Jouw man, soo wel gemaect, soo lastert en veracht.

'k Hoor wel, jou rekening, ó staeltje schoon en aerdigh!

Die luyt dan, dat mijn Heer Mejuffrou niet is waardigh?

Dat jouw de Krancken hael, jouw ritse varcken, segh,

Wat schort aen mijn persoon? wat is 'er in de wegh?

Dees mijn gestaltenis, trots alle braeve baesen,

Dees troonje, soo bequaem om liefde in te blaesen,

Dich hayr, dees gang, in 't endt al 't gene dat my raect,

Is dat een brockje dat u niet voldae en maeckt?

En kan ick, gulfigh twijn, u niet alleen vernoegen?

Maer moet g'uw acker noch van andre laeten ploegen?

Marg. 'k Verstaet en naesten by al wat hy seggen wil.

Jy meendt op deese wijs . . . . .

Jsp. Houdt vry je backhuys stil:

De faeck is al te klaer: Ick heb hier in mijn handen,

Te goe getuygenis van uw en mijne schanden.

Marg. De gramschap is alreets te groot in mijn gemoet,

Sonder dat hy hier door die noch vermeerderen doet:

Hoor hier eens, kom geef weer: denk dit niet weg te steken,

Maer denck eens dat ick . . . . .

Jsp. Wat? 'k denck jouw den hals te breken,

Bloedt!

Bloedt; had ick al so wel het principael hier al,
 Als wel't Copy.....

Marg. Waerom?
Iasp. Waerom? Om niemendal
 Mijn kuyfche vrou! want jael, 'k heb onrecht so te janken
 En 'k loof, mijn kruyn moet u noch voor uw gaef bedank
 ken. *Op de schildery siende*

Siet hier een rijs, dit is, dit is dat kindt van weeld,
 Daer ghy so loffelijck de vrouw van Eer mede speeldt:
 En waer mede.....

Mar. En waer mede, vaer voort.

Iasp. Ja, en waer mede
 Ghy.... Bloemerhart, ick ben schier buyten alle reede.

Mar. War of dit droncke beest hier noch mede seggen sel?

Iasp. 'k Meen varcken, jy verstaet my meer als altewel,
 Iy hebt mijn eerste naem van Jasper al verleeten,
 En maect dat men voortaan my sal Cornutus heeten,
 Dat heb ick voor mijn eer so fraeytjes wegh: maer jy,
 'k Sweer, jy raect met oen arm, of been, daer niet van
 ghy vry.

Mar. En jy durft my so lang met sulcken praet vervetelen?

Iasp. En jy durft my, o reef! die helse parten speelen?

Mar. Wathelse parten, he!

Iasp. Ey, hoort eens wat sy vraecht!
 Maer ja, dat is niet waard dat m'er noch eens om klaecht;
 En of sy my eens met twee hoorens gaet verrijcken,
 Dat, dunckt haer, is noch waerd dat men my komt be-
 kijcken.

Mar. In 't endt, na dat ghy my dus hebt verongelijckt,
 En dat al mijn verstant door gramschap schier beswijckt,
 Soo hebt ghy 't veynsen noch dus listigh voorgenomen,
 Om door uw schelden mijn verwijt dus voort te koomen.
 Wel sulck een vreemt bedrijf is hier noch bijster raer:
 Die selver schuldigh is beschuldigh hier een aer.

Iasp. Wie souw, als hy haer dus eens hoorde rederijcken,
 Niet seggen, dat haer deugt vont nergens sijn gelijcken?

Mar. Gaet heen, van daer ghy komt, loop soeck uw Juffrouw
 weer. Gaet

Gaet kufft, en ftreelt die vry, en doet haer noch vry meer;
Maer geeft mijn fchildery my ftraks weêr fonder dralen.

Sy ontnceemt hem het fchildery, en loopt wegh.

lafp. Ia loop fo fnel ghy wildt, 'k fal u wel achterhaelen. *bin.*

Sefte Tooneel. *Leander, Dorel.*

Do. k. **B**En bly, wy fijn in 't endt dan weêrom hier in ftadt.
Lea. Maer dorft ik eens, mijn Heer, ik vroeg aen u wel wat.
Wat?

Dor. Benje van de Droes of van fijn moêr befeeten?

Dat fo veel ongemack u niet heeft neêrgefmeeten,
Acht daegen langh, die wy fijn onder weegh geweest,
Gefeeten elck op 't flimft' en uytgeteertfte beeft,
Dat ooyt de aerde droegh, en waer door al mijn leeden;
En boven al een plaets, aen ftarden fijn gereeden,
Die, fchijnt het, hebben noch op u fo weynigh vat,
Dat fonder eten ghy blijft leven vet en glar.

Leand. Dees groote haefstigheid en is niet te misprijfen,
't Huwlijck van Leonoor doet my dus vaerdigh rijfen:
Ghy weet dat ick haer min; des kom ick herwaerts aen,
Om van dit Huwlijck de waerheyt te verftaen.

Dor. Ia maer een goet ontbijt dat fouw u 't noodigft weefen;
Dat fouw uw hart, ick fweer 't, beletten van veel vreesen.
Want Heer, wanneer men wel ter deegh gegeeten heeft,
't Is leecker dat men min voor d'ongelucken beeft.
Dat weet ick nyt mijn felfs; want als 'k niet heb gegeeten,
Door 't minfte dat my let, wordt ick ter neêr gefmeeten,
Maer als my 't hart wel is met fpijs gebollewerckt,
So is 't voor alle noot, en ongeval, gesterckt.
Geloof my, eet dan wat, fo ghy naraedt wilt leven,
Op dat ghy beter mooght tegen uw onluck ftreven.
En op dat noch uw hart te bet gehart magh fijn
So leght het fafjes in een twintigh glaesjes wijn.

Lea. Ick heb geen eetens luft.

Dor. Ick wel, fou ick fchier fweeren
Nochtans, mijn Heer, men fou uw kofft haest prepareren.

Lea. Swijght ftill, gebied ick u.

Dor.

Ach, al te droef gebodt

Lea. Ick heb geen honger, maer wel droef heyt om mijn lot.

Dor. En ick heb honger, en geen kleyne droef heyt mede,
Mits dat een sotte min dwingt uw verstant en reden.Lea. Laet my, het geen ick soeck, verwachten hier instilt.
En sonder moeylijck sijn, gaet eeten, so ghy wilt.Dor. Tegen mijn Heers gebodt derf ick niet langer spreec
ken. binnenSevende Tooneel. *Leander alleen.*

GEwis ick heb mijn self te licht in noot gesteecken;
Des vaders woordt, so 'k hoop, dat sal bestendig sijn
En van des dochters zy, heeft het te weynigh schijn,
Na so veel eeden die sy my wel heeft geswooren,
Dat sy 't geheugh daer van souw hebben reets verlooren.

Achtste Tooneel. *Iasper. Leander.*Iasp. **I**ck heb 't al weër; nu kan ick nae mijn wensch het
beeldt

Eens sien van dat gedrocht, dat my mijn eer ontsteelt.

Hy besiet het schildery.

Ick ken den schender niet.

Lea.

Ach, ben ick niet bedroogen,

So speelt mijn schildery my daer van ver in d'oogen.

Iasp. Ellendigh' als ick ben, ach! in wat wreet gewelt,

Van laster en van schandt is hief mijn eer gestelt?

Moet dan.....

Leander aen siende, keert hy sich om.

Lea.

Dit pant en kan, sonder my te doen vreesen,

Van Leonore niet aen hem gekomen weesen.

Iasp. Moet dan mijn eer voortraen dus glat te gronde gaen.

Foey! sal men dan mijn naem sien in pasquillen staen?

Sal ick dan dus mijn schandt my voor de neus sien smij
ten?

En sal men my gestaegh mijn wijs bedrieff verwijten?

Lea. Bedriegh ick my?

Iasp.

O beest! of ghy so stout wel zijt,

Dat ghy my dus bekroont, in 't jeugdighst van mijn tijt?

En

En wijl ghy vrouw zijt van een man die so volmaeckt is ,
Hoe komt dat hy door u in dese schandt geraeckt is ?

Lean. Ach ick bedriegh my niet , 't is wis mijn schildery.

Iasp. Hoe fiet die keerel so ?

Lean. Ach ! is 't geen toovery ?

Iasp. Op wie doch heeft hy 't dan ?

Lean. O jae , iekgae 'them vragen ;
Hem , holla , vrindt ! een woordt.

Iasp. Wel hoe of 't hier sal dagen ?

Lean. Sou ick van u , mijn vrient , wel kunnen weeten , wie
U gaf dat schildery , 't geen 'k in u handen sie.

Iasper fiet nu het schildery , en dan Leander aen.

Iasper sasses. Van waer komt hem dees forgh ? maer sacht ,
my dunekt , sijn wesen

Gelijckt wel 't selfde van mijn schildery te wesen.

O jae , hy staet ver stelt : so dat ick seecker houw

Dat dit mijn man sel sijn , of eer , die van mijn vrouw :

Overluydt tegen Leander.

Ick weet nu al , mijn Heer , de oorsaeck van uw vreesen :

Vermits dit schildery voor wis sal 't uwe weesen.

't Was in de handen van die geen die ghy wel kendt ;

En waer meê ghy , ô schandt ! te ver gekoomen bendt ,

Om niet ontdeckt te sijn in uw onkuysche liefde ,

Daerom so wouw ick wel , dat ghy , so 't u beliefde ;

Voortaen haer , en uw Min , verbrandt uyt uw gedacht ,

Vermits een man als ick sulcks onbetaemlijck acht.

Maer denck eer , dat de knoop der echte huwlijcks-
banden ....

Lean. Hoe ! sy , van wie ghy hebt dit schildery in handen ,
Die is ....

Iasp. Die is mijn vrouw , en ick haer man.

Lean. Haer man ?

Iasp. Ja man ; en so vol spijt als iemandt dencken kan ;

Enghy weet d'oorfaeck wel ; des gae ick so vertrecken ,

Om aen haer vrinden dit so daedlijck meê r'ontdecken.

Binnen.

Negende Tooneel. *Leander alleen.*

HElaes! wat hoor ick hier? men had my wel gefeydt,
Dat sy nam tot haer man het puyck der beeftigheyt.
Ach! (choon ghy niet en waert verplicht door duyfent
eeden,

Ontrouwe Leonoor! uw trouw noyt te vertreeden,
't Enckel verachten van sulck een verachtelijck beeft,
Dat diende voor uw Trouw mijn borgh te sijn geweest.
Ondanckbre, en wat goet... Maer ach, dees felle flagen,
Gevoeght by 't ongemack, van my op reys verdragen,
Doen dat my al mijn moet, en al mijn kracht ontwyckt;
So dat mijn hart byna door flauwigheyt beswyckt.

Hy waggelt

Tiende Tooneel. *Margriet wyt haer denr, en Leander siende.*

TEgen mijn danck dien schelm..... Maer sacht, wat
mach u leiten
Mijn Heer? my dunckt ghy swijmt. Wilt u wat needer-
setten.

Lean. Het is een quaedt dat my stracks aengekomen is.

Mar. Ick vrees, mijn Heer, voor u, hier een beswymenis.
Kom best so lang in huys, tot ghy wat zyt bekomen.

Lean. Dees gunst werdt graegh van my, wyl 't sijn moet,
aengenomen. *binnen.*

Elfde Tooneel. *Iasper, Bertant.*

Ber. 't **I**S waer, dat ick u sorgh niet in dit stuck en laeck;
Maer doch, so zijt ghy al vry haestigh in dees saeck;
En al 't geen ick van u kom teegen haer te hooren,
Bewijft gansch niet, dat sy dus heeft haer eer verlooren.
Siet Neef, dit is een point dat al vry wat bediedt,
En 't geen men eerst bewijft, wanneer men 't selver siet:

Iasp. Als of ghy seydt, men moet 't eerst voelen, en betasten.

Ber. De groote haestigheyt seer meenigh man verraste:
Wie weet eens waer van daen sy 't schilderijte heeft,
En of s' hem wel eens kent, diegh' hier de schuldt van
geeft,

Des

Des gaet, verneemt dat eerst, wy sullen raet verschaffen,
En d'aldereerste zijn om dese daedt te straffen. *binnen.*

Twaelde Tooneel. Iasper alleen.

BEken hy spreekt seer wel; en in der daedt, 't is goet
Dat men maer sates gaet: want licht heeft mijn ge-
moet

Sich self maer ingebeeldt dees hoorenige spoocken:
Gewis het sweet is my te haestigh uytgebroocken.
Endoor dit schildery, en blijkt mijn schandt, voorwaer,
Als men 't oock seggen moet, noch niet te bijster klaer.
Daerom soo moet ick eerst . . . . .

*Dertiende Tooneel. Margriet met Leander uyt haer deur,
t'samen spreekende. Iasper haer siende.*

Iasp. **M**Aer sacht, wat sal dit wesen?
Ach! ick en hoef niet meer voor het Copy te
vreesen,

Siet hier eens, by mijn keel, de saeck in 't principael.

Marg. Mijn Heer, ghy gaet te ras, want misschien dat uw quael,
Soo ghy dus haestigh zijt, u weêr sal overkomen.

Leand. Ick danck u voor de hulp die 'k van u heb bekomen.

Mits ick nu t'eenemael my daer van voel bevrijdt. *Mar. bin.*

Veertiende Tooneel. Iasper. Leander.

Iasp. **O**Varcken! is 't voor u noch geen vertreckens tijdt?
Maer saght, hy fiet my; 'k wacht of hy my aen sal
spreecken.

Leand. sasser. Ach! 'k voel door dit gesicht mijn hart en ziel ont-
steecken.

Maer laes! wat baet my toch voortaan mijn ongedult?

Ach! 't onluck van mijn lot heeft maer alleen de schuld

Van al mijn ongeval, en mijn geduurigh lijden.

Wat kan ick des meer doen, dan slechts sijn luck benijden?

En steeds beklagen mijn ellende en mijnrouw.

Voorby Iasper gaende, en hem aenziende.

Te luckigh zijt ghy, dat ghy hebt soo schoonen vrouw. *binnen.*

Vijftiende Tooneel. *Iasper alleen.*

D At is altijd een tael, die wel is uyt te leggen.
 O bloedt! 'k stae so verftelt, door 't geen hy daer gaet
 seggen,
 Als of my so terftondt twee hoorens waeyden an.
Hy fiet Leander nae.
 Ja gaet vry, deese daedt en past geen eerlijck man.

Sestiende Tooneel. *Leonora hebbende Leander sien wegh
gaen. Iasper.*

Leo. **H** Oe! sag ick niet terftont Leander voor mijn ooggen?
 Souw hy sijn weêrkomst wel voor my verbergen
 moogen?

Iasp. Te luckigh zijt ghy dat ghy hebt so schoonen vrouw.
 Ja, ongeluckigh eer, dat ick dat varcken houw,
 Die al mijn eer, en faem, so schandelijck verkeert heeft:
 Vermits dat sy mijn kruyn dus frae^r gehoorniseert
 heeft.

*Terwijl Iasper die spreecke, nadert hem Leonora, om hem te
spreeken, als by ophou.*

Maer ondertusschen laet ick hem vast heenen gaen,
 En blijf, gelijk een beeld, met kruyste armen staen.
 Ach! 'k moest ten minsten hem sijn mantel af gaen rijten,
 En hem met steenen, of met slijck na d'ooren smijten;
 En stellen over endt de ganschelijcke buurt:
 En maecken, dat hy soo sijn schelmery besuurt.

Leon. Die geen die daedelijck sich van u af ging wenden,
 Ick bid u, segh my eens, is 't langh dat ghy hem kende?

Iasp. Ach! ick en ken hem niet, Mejuffrouw! maer mijn
 vrouw
 Die ken hem maer alleen.

Leon.

Waer uyt spruyt dees uw rouw?

Iasp. Ick bid, wildt d'oorfaeck niet van dees mijn droefheyt
 vraegen;

Maer laet my maer alleen mijn ongeluck beklaegen.

Leon. Wat is doch d'oorfaeck, daer uw smart uyt koomen
 ken?
Iasp.

Iasp. 't is om geen deuvicken dat ick dus treurigh ben:
 Ick wouw 't een ander wel een reys in dryen geeven,
 Niet bang te kijcken, als hy in mijn staet moest leeven.
 Van d'ongeluckighste die 'er te vinden is,
 Helaes! liet ghy in my de waere af beeltenis.
 Men heeft my eer, en saem, op 't schandelijckst ondrae-
 gen,

Wat dunckt u, heb ick dan geen reeden om te klaegen?

Leon. Wie steelt uw eer?

Iasp. Die fet my hoorens op, Mejsuffrouw, met verlof:
 Endit heb ick van daegh gesien selfs met mijn oogen,
 So dat ick heel wel weet dat ick niet ben bedroogen.

Leon. Hoe! die geen die terstont? . . . . .

Iasp. Ja, ja, die steelt mijn eer;
 Want hy bemindt mijn wijf, en sy bemindt hem weër.

Leon. Ach! 'k had al wel gedacht, dat dit ras wederkeeren,
 Geen quaede oorfaeck tot mijn naedeel kon ontbeeren.
 Ach, 't hart dat beefde my, so drae 'k hem quam te sien,
 't Welck wis een teken was, van 't geen ick sie geschiên.

Iasp. Die goeje sloof schijnt heel met mijn verdriet bewoo-
 gen.

Souw men van iemandt dit noch wel verwachten moogen?
 'k Loofneen: want al die geen, die ick het heb geseydt,
 Die lachte my noch uyt, in mijn ellendigheyt.

Leo. Of 'er wel godlooser Verraeder hier op Aerd is.
 En vind men wel een straf, die hy niet dubbelt waert is?
 Gewis het leeven is hy niet meer waerd't voortaan,
 Na hy dees schelmsche daet vol ontrouw heeft begaen.
 O heemel! kan het sijn?

Iasp. 't Is voor my al te seecker.

Leon. Bedrieger, valschen drogh, ontrouwen Eedenbreeker!

Iasp. Die goeje ziel!

Leon. Neen, neen, de hel heeft straf noch pijn,
 Waer door dees schelmsche daet genoegh betaelt kan sijn.

Iasp. Dat is eerst wel geseydt!

Leon.

Handelt ghy dus die gene,

Die door onnoofelheyt geen quaedt van u en meenen ?

Iasp. Hay !

Leon. Een die nimmermeer heeft 't minste quaedt gedaen,
Verdient die dan van u dus valsch te zijn verraên ?

Iasp. Dat 's waer.

Leon. Die nimmermeer . . . . Maer 't is genoeg ; het dencken
Aen dees vervloecte daed, sou wis mijn sinnen krencken.

Iasp. Mijngoeje Juffrou, ey, ontstel u niet soo seer !
Want door uw klachten wordt mijn droefheydt noch veel
meer.

Leon. En beeldt u self niet in, dat ick hier by sal blijven ;
En dat ick dus onnut maer droefheydt sou bedrijven :
O neen, mijn harte wil, dat ick dit klaegen staeck,
En my in alderhaest gae schicken tot de wreack. *binnen.*

Seventiende Tooneel. *Iasper alleen.*

DEn hemel die wil haer voor dese goetheyt loonen.
Doch door haer voorneem komt sy my mijn plicht te
toon ;

En wat my selver staet in dese saeck te doen :

Om my te wrecken, en mijn schande te verhoên.

Want soo ick niet en wil by ieder een tot spot zijn,

Soo moet ick dit affront gaen wrecken, of een lot zijn.

Welaen, ick wil terstont dien schelm dan soecken gaen,

En hem tot loon sijn kop aen duysent stucken slaen.

'k sal u, o schenbrock ! 'k sweer 't, die parten wel verleeren,

Van dus een eerlijck man met hoorens te vereeren.

sa wacker dan, dat 's gang : biget hy sel der an,

Dat sweer ick hem noch eens. En tot begin hier van,

Gae ick soo daedelijck my steecken in het waepen,

En roepen overal, hy heeft mijn wijf beslaepen. *binnen.*

Achtiende Tooneel. *Rogier. Leonora. Katrijn.*

Leon. **I**A Vader, 'k heb mijn wil geheelijck omgekeert,
Des handelt vry met my, gelijk ghy selfs begeert ;
En doet vry, met Crispijn, terstont mijn huwlijck sluiten ;
Ghy

Ghy sult my niet een woordt daer tegen hooren uyten.
Mits ick mijn eygen wil geheelijck doe te niet,
En volgh gewillighlijck al 't geen ghy my gebiedt.

Rogt. Ach wat verheught ghy my door dees veranderingen!
Ick souw van enckle vreught, wel hippelen, en springen,
Soo 't volck, het geen ons fiet, daer om niet lachen souw.
Komt naedert, op dat ick u in mijn armen douw :
Sijn kindt te kussen is geoorlooft aen een vader,
Sonder dat 't volck daer uyt gedachten treckt van qua-
der. *Hy kust haer.*
Gaet nu ; en soo ghy voorts indie goê wil volherdt,
Soo maeckt ghy dat ick wel tien jaren jonger werdt. *binnen.*

Negentiende Tooneel. *Leonora. Katrijn.*

Katr. Dese verandering, soo schielijck opgekomen,
Verwondert my op 't hooghst.

Leon. En als ghy hebt vernomen,
Door wat voor reeden ick dus van mijn opset wijck,
Soo weet ick, dat ghy my sult geven groot gelijk.

Katr. Dat souw wel kennen zijn.

Leon. Wel , weet dan dat Leander
Alleenigh d'oorfaeck is, waerom ick dus verander ;
Mits dees Ontrouwe my op 't godlooft heeft verraên.
Want niet alleen was hy.....

Katr. Maer fiet, daer komt hy aen.

Twintighste Tooneel. *Leander. Leonore. Katrijn.*

Leand. Eer ick voor eeuwigh noch my van u af gae schyen,
Soo wil ick u , voor 't laetst , van uw bedriegeryen .....

Leon. Hoe! my te spreecken noch ? hebt ghy die stoutigheyt ?

Leand. 'k Beken, sy is seer groot, maer uw ondancckaerheyt
Noch grooter ; en uw keur soo schandlijck om te melden,
Dat ick met reeden u mach lasteren, en schelden.
Leeft dan, ja leeft vernoeght, stoot al mijn vreughde om,
Door het besit van sulck een waerde Bruydegom.

Leon. 'k Sal leeven, ja verraêr : en al mijn grootst verlangen,
Sal zijn, u hier door niet dan smart te doen ontfangen.

Leon. Wie gaf u reeden tot dees gramschap teegens my?

Leon. Hoe schellem, veynst ghy noch dees uw bedriegery?

Een-en-twintighste Tooneel.

Iasper gewaepens uys. Leander. Leonore. Katrijn.

Iasp. Sa, waer is nu dien sielt, dien galgebrock verschoolen,
Die sonder deerenis my heeft mijn Eer gestoolen?

Leon. Keer om, en antwoordt niet, maer siet wie dat daer komt,

Leon. Ach, 'k sie hier . . . . .

Leon. Dit gesicht maect u genoegh verstomt.

Leon. Maer diende u veel eer van schaemte te doen sterven.

Iasp. Bloedt! magh ick van 't geval nu slegs 't geluk verwerven,

Dat ick hem achterhael, so sweer ick is hy doot:

Vermits dat nu mijn moedt, en gramschap, sijn so groot,

Dat niemant hier op aerdt sijn dootsteek sal beletten.

'k Sal hem dit entje staels tot in sijn darmen setten.

Al was het selfs op straet, dat al de weerelt 't siet.

Leon. Segh, op wie hebt ghy 't vrintd?

Iasp. Ach, 'k heb 't op niemant niet.

Leon. Waer toe dees waepens dan?

Iasp. sasses. Ick draeghse voor de reegen.

Bloedt! had ick nu de moet, ick had hem al doorreegen.

Doch, sa, couragie, komt, hy moet nochtans ter neer.

Leon. Wat seght ghy?

Iasp. Ach, ick spreek geen enkel woordt, mijn Heer.

Hy slaet sich selfs op de borst, en op de tronie om quaet te worden.

O lasse, en bloede bock! waer blijft uw eer nu leggen?

Schep moet, segh ick, schep moet.

Leon. Hy komt genoegh te seggen;

Vermits hy uw bedrijf hier door genoegh verwijt.

Lea. Ja, 'k sie hier door wel recht, hoe schuldigh dat gy zijt,

Door sulck een Ontrouw, die men niet en kan vergeven,

En wiens gelijke nooit op aerde is bedreven.

Iasp. Waerom heb ick geen hart?

Leon. Ach, swijght verraeder vry,

De reeden, al te strafen al te wreet voor my.

Iasp. sasse. Siet gy niet met wat vlijdt dat sy uw saecken voor staer,

Sa

Sa fchep dan moet mijn Soon, eer dat hy daedlijk doorgaet:
En op dat hy sich niet tot uwer fchae verweert,

Stoot hem van achtren deur, wijl hy fijn rugh om keert.

Leander doet onverhoets een flap of twee ter fijden; waer door Iafper die hem naederde, om hem van achteren te deur fteeken, weër te rugh keert.

Leon. Nadien dees reeden dan, ô valsche! u mishægen,
So wilt ghy, na ick hoor, dat ick noch niet fal klaegen,
Maer prijfen eer de keur, fo fchoon van u gedaen.

Leon. Mijn keur behaeght my wel, dat leydt daer u niet aen.

Leon. O jae, ghy doet noch wel, uw valsheyt te verweeren.

Iafp. Voorfeecker doet fy wel, mijn recht te defendeeren:
En deefe daet, mijn Heer, ftreckt my te seer tot fchandt,
Om niet te klaegen. Bloedt! ick heb te veel verftant,
Maer anders, 'k zweer, de ftadt fou van wat anders wagen.

Lea. Wat maect u dus ontfint? en wat voor beeftig klagen...

Iafp. Houd op: ghy zijt te wel van mijn verdriet bewuft.
Maer uw confcientie dient te weefen ongeruft,
En moest u weeten doen, dat steers mijn wijf mijn wijf is,
En dat het in het minft geen redelijck bedrijf is,
Dat in mijn by fijn, ghy haer te verleyden tracht.

Leon. Dees errigwaen in u is waerdigh uytgelacht.
Gaet heen, en wildt uw felf vry van die farg bevryen,
'k Weet wel, fy hoort u toe; maer dat ick souw verlyen...

Leon. Ach met wat listigheyt, verraeder, veynst ghy hier!

Lea. Hoe! ghy vermoedt my dan, dat door een onkuyfch vier
Mijn ziel tot overspel souw werden aengedreeven?

Leo. Spreeck my niet aen, maer hem, hy fal u antwoord geeven.

Iafp. Ghy drijft welspreeckender als ick mijn faecken voort,
En ghy begrijpt mijn recht, gelijk als het behoort.

Twee-en-twintighste Tooneel.

Margriet. Iafper. Leonore. Leander. Katrijn.

Marg. **I**Ck ben hier niet van fins op straet gerucht te maecten,
tegen Leonore.
Mejuffrouw! noch op u veel fcheldens uyt te braeckens
Hoewel mijn jaloufy al is in top geraeckt.

Maer

Maer 'k ben oock gansch niet sot , en sie wel wat ghy
maeckr.

Dees uwe liefde is verfoejelijk, en schandigh,
Vermits dat ghy een hart my hebt gemaect af handigh,
't Geen niemandt hier op Aerdt toekomen kan, dan my.

Leon. Dit voorstel van haer Min doet sy hier al wat vry.

Iasp. Uw komst, Caronje, was hier gantslijck niet van nooden,
En niemant had van ons uw byzijn hier ontbooden.

Ghy komt en steurt haer maer, terwijl sy voor my pleyt,
Doch 'k loof, ghy meent dat sy uw Minnaer u ontvrijdt.

Leon. Gaet vry, want in die forgh zijt ghy geheel bedroogen.
tegen Leander.

Nu blijkt het klaer genoeg of 't waerheyt is, of loogen.

Leand. Wat maectt men my hier wijs ?

Kat. Voorwaer , 'k kan niet verstaen

Waeruyt dees warring spruyt, noch hoe sy sal vergaen.

Ick heb hier op een wijl mijn sinnen al staen slijpen,
Doch hoe ick meerder hoor , hoe 'k minder kan begrijpen.

't Is best dat ick hier meê eens spreek in dit geval.

Sy stelt sich tusschen Leander en Leonora.

'k Bid , antwoordt my elck eens , op 't geen ick vragen sal.

tegen Leander.

Waer meê beschuldight ghy mijn Juffrouw? segh Leander!

Leand. Dat dees Ontrouwe my versmaed heeft voor een ander:
En dat ick, met een Min, die nooit vond sijns gelijk,
Hier komend, op 't gerucht van dit haer Huwelijck,
(Schoon ick nooit dacht dat sy haer Trouw dus had geschonden)

Haer vind getrouwt te zijn, en met een aêr verbonden.

Kat. Getrouwt! met wie?

Leand. Met hem.

op Iasper siende.

Kat. Met hem? wel dat is raer.

Leand. Wel jae.

Kat. Wie seydt u dat?

Leand. Hy self, noch flus.

Kat. aen

Is 't waer?

*Kat. aen Iasper.**Iasp.* Wel jae, ick heb geseyd, dat 'k aen mijn Wif getrouwt was.*Leand.* Ick heb flus wel gesien, hoe seer uw hart benout was, }
Toen ghy vol errigwaen besaecht mijn schildery.*Iasp.* Dat 's waer, daer is 't.*Leand.* Ghy seyd oock tegens my,Dat sy, van wien ghy had dat schildery gekreegen,
Uw Echte Huysvrouw was; wat hebt ghy daer dan teegen?*Iasp.* Wel deeglijck: want ick heb't ontweldigt uyt haer handt;
wissende op sijn Vrouw.

En 'k was noch, sonder dat, onweetend van mijn schandt.

Mar. Wel wat of my van daegh noch langer sal ontmoeten?
Ick heb het by geval gevonden voor mijn voeten.*wissende op Leander.*En selfs, toen ick mijn Heer, na uw te sotte klaght,
In sijn beswijmenis heb in ons huys gebraght,
Heb ick niet eens gekent de trecken van sijn weesen.*Leon.* Uyt my alleenigh is dees warring eerst gereesen;
Mits ick het vallen liet flus in mijn flauwigheyt;*wissende op Iasper.*

Waer in dat ghy, my self, hebt na mijn huys geleydt.

Kat. Ghy fiet wel, dat ick noch dit gaeren moest ontwinden,
En dat ghy sonder my u noch verwardt soud vinden.*Iasp.* Sal men nu dit dan soo voor goet gelt neemen aen?

'k Weet niet, of noch mijn kruyn daer toe wel wil verstaen.

Marg. Mijn achterdocht en is oock noch niet gansch vervloogen,

En hoe soet 't quaedt oock zy, 'k vrees noch te zijn bedroogen.

Iasp. Ey! kom laet ons malkaer gelooven vroom te zijn:

Ghy waeght niet veel van 't uw, en ick waeght veel van 't mijn.

Kom, kom, flae toe de koop, die u nu komt te voeren.

Marg. 't Is wel: maer wacht je kop, soo 'k weet iet kom te hooren.*Leo-*

Leonora tegen Leander, na dat sy een wijl tijds stil samen gesproocken hebben.

Leon. O Hemel! soo 't soo is, ach, wat heb ick gedaen?
Mijn gramschap al te licht, sal my te swaer vergaen.
O jae, wijl ick my dacht van u te zijn bedroogen,
Heeft mijn gehoorfaemheyt my in dit net getoogen:
En 'k heb bewillight in het huwlijck van Crispijn,
Midts ick daer door van u gewroocken dacht te zijn.
Ick heb mijn Vader flus beloofst met hem te trouwen.
Maer siet daer komt hy self.

Leand. Hy sal sijn woordt wel houwen.

*Drie-en-twintighste Tooneel. Rogier. Leander. Leonore.
Iasper. Margriet. Katrijn.*

Leand. tegen Rogier.

Mijn Heer, ghy siet my weër gekomen in dit landt,
Verselschapt met mijn Min, en met mijn oude brandt,
Des hoop ick, dat ghy niet hebt uw beloofst verlooren,
Maer my nu gunnen sult 't besit van Leonore.

Rog. Mijn Heer! die ick weër sie gekomen in dit landt,
Verselschapt met uw Min, en met uw oude brandt,
Endie hoopt, dat ick niet heb mijn beloofst verlooren,
Maer u nu gunnen sal 't besit van Leonore,
Je suis ton Serviteur, charissimo Signore!

Leand. Hoe nu mijn Heer, wilt ghy dan dus mijn hoop ver-
raen?

Rog. O jae, mijn Heer: ick heb mijn schuldt, en plicht vol-
daen;
Mijn dochter volgt mijn wil.

Leon. Mijn plicht, die noyt vergaen moet;
Wil, dat ick my van 't woordt, 't geen ick u gaf, ontslaen
moet.

Rog. Hoe nu? antwoordt ghy dus op 't geen ick u gebiedt?
En breeckt ghy dus geswindt uw goeje wil te niet,
Die ghy had voor Krispijn? maer 'k sie sijn vader komen,
Die 't Huwlijck-sluyten wis van daegh heeft voor-geno-
men.

Vier-en-twintighfte Tooneel. *Boudewijn. Rogier. Leander.*

Leonora. Jasper. Margriet. Katrijn.

eg. houd. **W** El wat brengt u ons hier, Signeur Heer Boudewijn?
Een saeck van groot belang, van wegen mijn
Crispijn;

Waer door dat ick mijn woordt niet meër aen u kan houwen,
Vermidts mijn Soon, die ick wouw met uw Dochter trouwen,

Al sint vier maenden tijdts, in 't heymelijck sich heeft
Aen Isabel verlooft, daer hy getrouwt by leeft.

En mits haer Ouders goet, en af komt, my beletten

My tegen dit verbondt en hunne Trouw te setten,

Soo kom ick . . . . .

eg. Houd vry op. Soo ghy uw Soon Crispijn

Sonder uw weten dus getrouwt bevindr te zijn,

Weet dat mijn Dochter oock verlooft is aen een ander;

En dat ick haer al lang ben schuldigh aen Leander,

Wiens goeje hoedanigheên ick soo in waerden houw,

Dat ick mijn Dochter hem gae schencken tot sijn vrouw.

houd. Dees keur behaeght my seer.

leand. Al 't voorspoet van mijn leven;

Komt ghy my t'seffens met dees schoone gaef te geven.

eg. Kom laet ons gaen den dagh bestemmen van uw Trouw.

sp. Wie dacht oyt soo gekroont te wesen door sijn Vrouw,

Als ick? Des fiet ghy wel, dat men geen schijn moet achten;

Midts die steeds doolen doet, door valsheyt van gedachten.

Neemt een exempel dan aen dit mijn ongeval,

En schoon ghy 't alles fiet, gelooft vry niet metal.

V. F.

patientia frango.

Op d'ontydige Doodt

Van de

Aerdige Zoetvloeyende Poëet

W. G. van F O C Q U E N B R O C H,

Medicijn Doctor ;

Overleeden op de Kust van Guiné.

O Droeve Dood! gy die nooyt swicht
Voor d'aersche mensch; most gy u schicht
Zoo spitse, om het hart te wonden
Van hem, die door sijn rijpe geest
Een vlugge Phœnix heeft geweest
In Poësy? had gy gesonden
Een Plompert, die geen vruchten gaf,
Na 't dor gebeent, in 't droevig Graf!
Voor hem, wiens Geest ons heeft ontbonden
Een nieuwe maet van Poësy;
Verspreyt sijn lof door melody,
Om dat hy ging soo diep doorgronden
De wijsheydt; want sijn groot verstant,
Is op Apollos Kust gestrant,
Daer hy de wijsheydt heeft gevonden;
Hy's waert dat hier sijn glory leeft,
Ja dat sijn naem op wiecken sweeft;
Want hy heeft Purck van Rym gesonden.